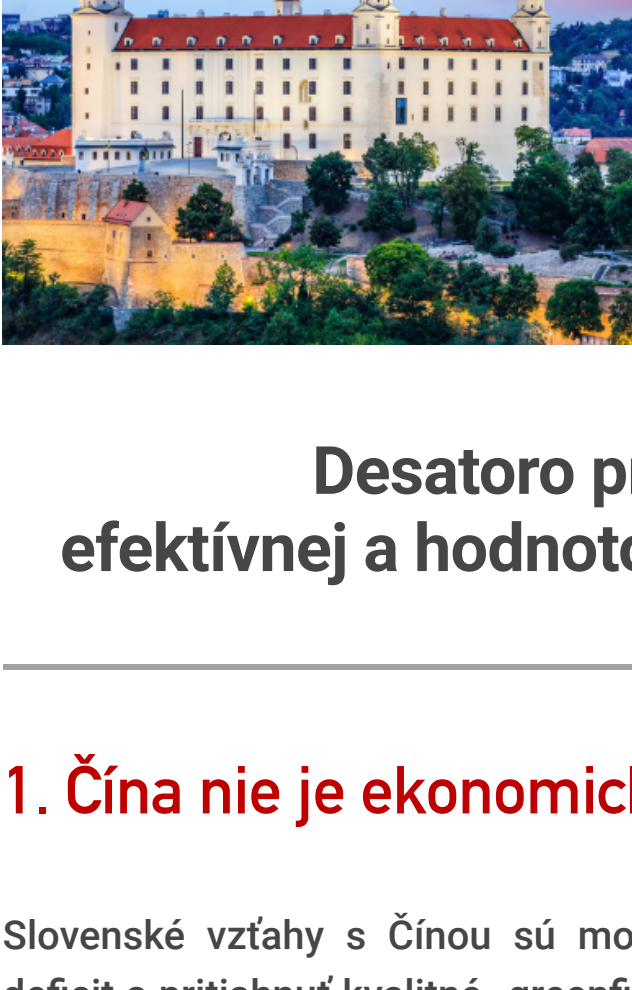

Slovensko a Čína

Desatoro pre realizáciu efektívnej a hodnotovej politiky voči Číne

1. Čína nie je ekonomický všeliek

Slovenské vzťahy s Čínou sú motivované snahou znižovať obchodný deficit a priláhať kvalitné „greenfieldové“ investície s vysokou pridanou hodnotou.

V skutočnosti sa však obchodný deficit s Čínou v poslednom desaťročí prehlboval. Čínske investície stále zaostávajú za investičnou aktivitou iných ázijských partnerov.

Slovenský obchod s Čínou (miliardy USD)

Zdroj: Atlas of Economic Complexity

Niektoré firmy síce nepochybne benefitovali z obchodu s Čínou, jeho makroekonomický vplyv na Slovensko bol zatiaľ skôr zanedbateľný.

2. EÚ ako odrazový mostík

Slovensko sa musí stať konštruktívnym a zodpovedným aktérom pri formulovaní a následnom riadení sa celoeurópskymi politikami voči Číne, ako aj voči širšiemu regiónu východnej Ázie.

Vzťahy medzi EÚ a Čínou sú pre Slovensko najdôležitejším rámcom pre dosiahnutie svojich záujmov. To najmä preto, že ekonomické väzby Slovenska s Čínou sú z veľkej časti sprostredkované skrz iných európskych partnerov.

Slovenské záujmy vo východnej Ázii sú najmä ekonomické. Keďže obchodná politika patrí medzi výhradné kompetencie EÚ, Slovensko musí spolupracovať na tvorbe spoločnej politiky EÚ voči Číne. Zároveň uzatváranie celonárodných dohôd o voľnom obchode s ázijskými ekonomikami (napr. s Japonskom, Vietnamom, alebo Singapurom) je obzvlášť dôležité pre otvorenú ekonomiku akou je aj tá slovenská.

3. Nespoliehajme sa na 17+1

Čína preferuje udržiavať kontakt so Slovenskom v rámci iniciatívy 17+1 (zahŕňa Čínu a 17 krajín strednej a východnej Európy).

Táto platforma sa však ukázala ako neefektívna pre Slovensko v jeho snahe presadzovať vlastné záujmy voči Číne.

Slovensko sa potýka s mocenskou asymetriou voči Číne, čo mu sťažuje s ňou efektívne rokovať. Platforma 17+1 pritom Číne pomáha tým, že vytvára medzi malými štátmi strednej a východnej Európy súťaž o čínsku priazeň.

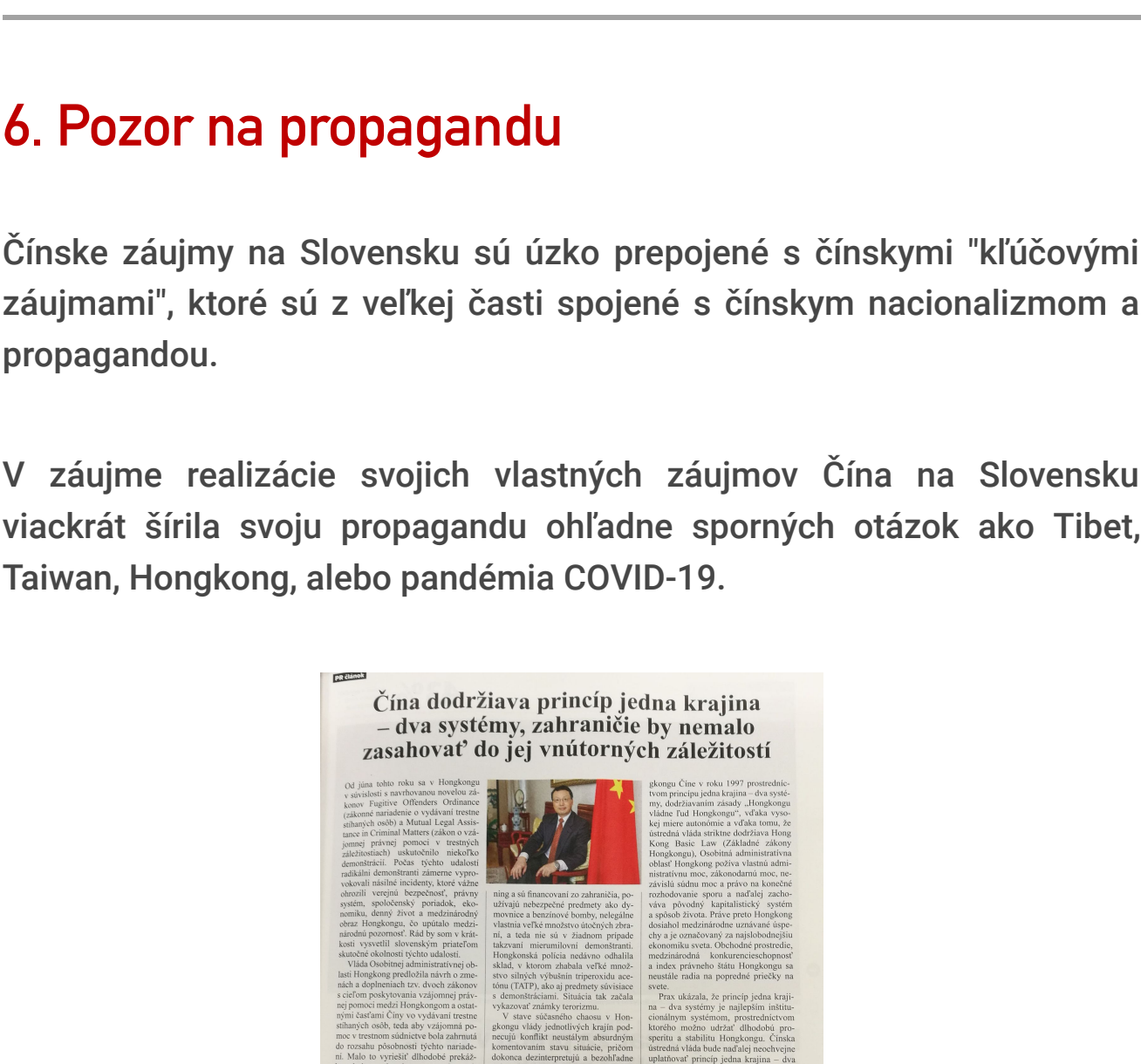
Slovensko by sa preto nemalo spoliehať len na rokovania v rámci 17+1, ale viac sa zamerať na iné nástroje spolupráce (ako napr. EÚ), ktoré by mu pomohli prekonať túto asymetriu moci.

17+1 môže zastávať úlohu doplnkového fóra pre kontakt s Čínou, nakoľko umožňuje realizovanie pravidelných rokovaní najvyšších predstaviteľov štátu s ich čínskymi náprotivkami.

4. Bezpečnostné riziká investícií

Čína je známa tým, že používa ekonomické nástroje na dosahovanie politických cieľov. Po finančnej kríze v 2009 sa Čína pustila do skupovania európskych firiem s cieľom získať prístup k inovatívnym technológiám v IT sektore, finančným službám, či automobilovému a strojárskemu priemyslu.

Na ochranu pred možným zneužitím investícií začali členské štáty EÚ implementovať mechanizmy na preverovanie bezpečnostných rizík zahraničných investícií. Niektoré aspekty takéhoto mechanizmu pritom musia byť prijaté do októbra 2020, keďže to vyžaduje právo EÚ. Slovensko v tomto ohľade zatiaľ zaostáva v porovnaní s inými krajinami.

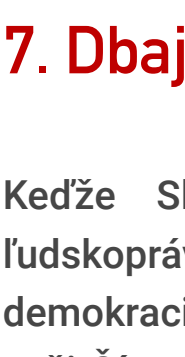
Zdroj: China observers in Central and Eastern Europe

Ekonomická kríza spôsobená pandémiou COVID-19 môže viesť k podobným podmienkam pre čínske investičné snahy ako nastali po finančnej kríze. Aj preto je dôležité čo najskôr prijať mechanizmus na preverovanie investícií.

5. Zameranie na celú východnú Áziu

Čína nie je jediným partnerom Slovenska vo východnej Ázii. Prospešné vzťahy udržiavame s Južnou Kóreou, Japonskom, Taiwanom i mnohými štátmi juhovýchodnej Ázie.

Južná Kórea na Slovensku investovala už takmer 3 miliardy eur. To z nej robí najväčšieho ázijského a šiesteho celkovo najväčšieho investora. Investície sa viažu najmä na dvoch juhokórejských šampiónov - KIA Motors a Samsung.

2,83 miliárd eur

Stav juhokórejských investícií na Slovensku v roku 2017

Okrem Južnej Kórey pôsobia na Slovensku aj ďalší významní ázijskí investori. Vo väčšine prípadov investície z ostatných ázijských krajín prevyšujú čínske investície. Napriek tomu im slovenskí politici a politicky venujú len málo pozornosti a sústreďia sa práve na Čínu, v ktorej vidia bezodný zdroj ekonomických príležitostí.

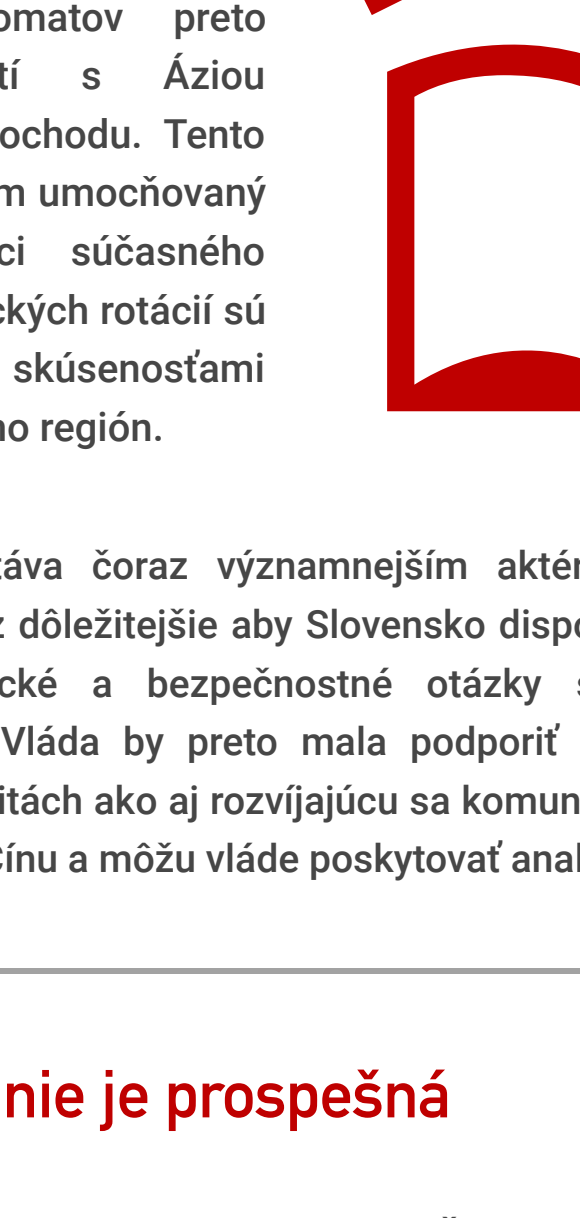
Stav investícií z niektorých ázijských ekonomík na Slovensku

Zdroj: Slovenská národná banka

6. Pozor na propagandu

Čínske záujmy na Slovensku sú úzko prepojené s čínskymi "kľúčovými záujmami", ktoré sú z veľkej časti spojené s čínskym nacionalizmom a propagandou.

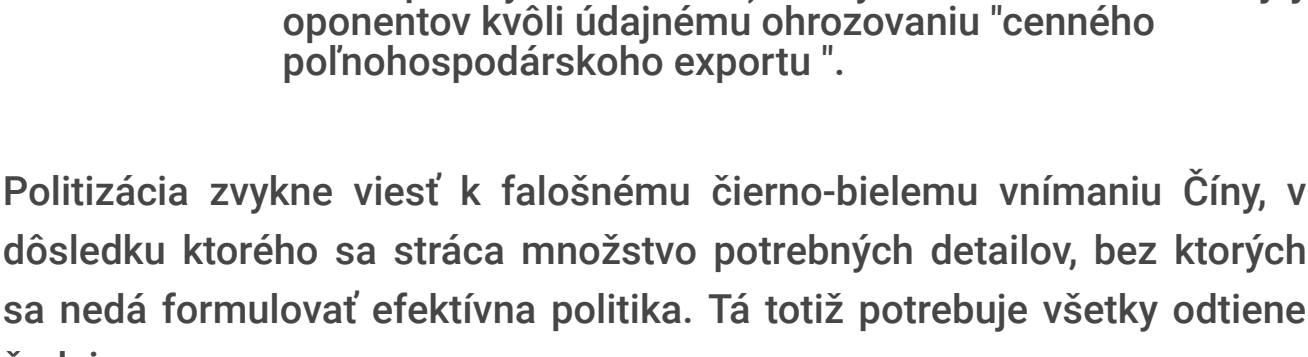
V záujme realizácie svojich vlastných záujmov Čína na Slovensku viackrát šírla svoju propagandu ohľadne sporných otázok ako Tibet, Taiwan, Hongkong, alebo pandémie COVID-19.

"Čína dodržiava princíp jedna krajina - dva systémy, zahraničie by nemalo zasahovať do jej vnútorných záležitostí" | advertoriál čínskeho veľvyslanca publikovaný časopisom Trend.

Zdroj: Trend / O médiách

Vo svetle pandémie COVID-19 bolo prieskumom verejnej mienky zistené, že 2/3 Slovincov a Slovákov veria, že Čína pomáha Slovensku zvládnuť následky pandémie, napriek tomu, že veľká väčšina zdravotníckeho materiálu sa na Slovensko z Číny dostáva v rámci bežných obchodných transakcií. Zároveň je to práve Čína, ktorá prvej neovládla prepuknutie nákazy, v dôsledku čoho sa rozšírila do sveta.

Pomáha Čína Slovensku v boji proti koronavírusu?

Zdroj: Denník N / Focus

Nechť Čínu nekontrolovane ovplyvňovať slovenský verejný diskurz prostredníctvom propagandy predstavuje významné riziko. Môže jej to pomáhať v bagatelizovaní bezpečnostných rizík čínskych investícií do kritickej infraštruktúry, alebo nadhodnocovaní benefitov politických rozhodnutí, ktoré primárne slúžia čínskym záujmom.

Sloboda tlače je preto kľúčovou hodnotou, ktorá vyžaduje ochranu pred snahou o ovplyvňovanie zo zahraničia. Česká skúsenosť nám už ukázala, že čínske investície do médií môžu viesť k zmene mediálneho pokrytia Číny na výhradne pozitívne a nekritické. V minulosti sa už čínsky investor pokúšal kúpiť televíziu Markíza bez toho, aby sa voči tomu vzniešla väčšia miera kritiky od domácich aktérov.

7. Dbajme na práva a slobody

Keďže Slovensko je liberálnou demokraciou, nemôže ignorovať ľudskoprávnu problematiku pri kontakte s Čínou. Počas vlád sociálnej demokracie ľudské práva celkom zjavne absentovali v slovenskej politike voči Číne. Nový vývoj priniesol až zvolenie prezidentky Čaputovej, ktorá vznesla kritiku ľudskoprávných pomerov v Číne počas jej stretnutia s čínskym ministrom zahraničia Wang Yi v lete 2019.

Stretnutie Zuzany Čaputovej s čínskym ministrom zahraničia Wang Yi - počas stretnutia prezidentka Čaputová vznesla kritiku ľudskoprávných pomerov v Číne.

Zdroj: Kancelária Prezidenta SR

Politici zámerne ignorovali otázku ľudských práv zo strachu, že Čína podnikne ekonomickú odvetu. Avšak, ako sa ukázalo v roku 2016, kedy sa prezident Kiska stretol s dalajlámom, zaobranie sa ľudskými právami nevedlo k zásadným ekonomickým dôsledkom (prezident Kiska síce Čínu priamo nekritizoval, no z čínskeho pohľadu šlo o významnú symbolickú kritiku pomerov v Tibete).

Kritika ľudskoprávných pomerov v Číne prezidentkou Čaputovou zároveň Slovensku zlepšila renomé u ostatných partnerov v Ázii i mimo nej.

8. Chýbajúca expertíza na Čínu

Slovensko trpí nedostatkom domácich expertov na Čínu a východnú Áziu. Väčšina slovenských diplomatov preto zbiera skúsenosti s Áziou takpovediac za pochodu. Tento nedostatok je pritom umocňovaný tým, že v rámci súčasného systému diplomatických rotácií sú mnohí diplomati so skúsenosťami z Ázie rotovaní mimo región.

Keďže Čína sa stáva čoraz významnejším aktérom medzinárodných vzťahov, bude čoraz dôležitejšie aby Slovensko disponovalo expertami na ekonomické, politické a bezpečnostné otázky spojené s Čínou a východnou Áziou. Vláda by preto mala podporiť vzdelávanie mladých expertov na univerzitách ako aj rozvíjajúcu sa komunitu think tankov, ktoré sa zameriavajú na Čínu a môžu vláde poskytovať analýzy na mieru.

9. Politizácia nie je prospešná

Viackrát sme boli svedkami toho, že sa z Číny stal nástroj domáceho politického boja. To samozrejme neprospieva snahy viesť racionálnu diskusiu o slovenskej zahraničnej politike voči Číne.

Obzvlášť tri udalosti vynikali tým, že sa okolo nich koncentrovala domáca politická konfrontácia:

2009
Návšteva prezidenta Hu Jintaa, ktorá vyústila do násilného stretnutia medzi Číňanmi podporujúcimi prezidenta a slovenskými ľudskoprávnymi aktivistami. Potýčka vyústila do zatknutia viacerých slovenských aktivistov a opozičných politikov.

2016
Súkromné stretnutie medzi prezidentom Kiskom a dalajlámom. Stretnutie bolo využité na útoky proti Kiskovi pre údajné ohrozenie slovenských ekonomických vzťahov s Čínou.

2019
Prezidentka Zuzana Čaputová sa stretla s čínskym ministrom zahraničia Wang Yim. Čaputová počas stretnutia kritizovala stav ľudských práv v Číne (osud etnických a náboženských menšín, prenasledovanie ľudskoprávných aktivistov). To vyvolalo vlnu útokov od jej oponentov kvôli údajnému ohrozeniu "cenného poľnohospodárskeho exportu".

Politizácia zvykne viesť k falošnému čierno-bielemu vnímaniu Číny, v dôsledku ktorého sa stráca množstvo potrebných detailov, bez ktorých sa nedá formulovať efektívna politika. Tá totiž potrebuje všetky odtiene sedej.

10. Bez stratégie to nepôjde

Slovenskému prístupu k Číne dlhodobo chýba stratégia a jasne formulované ciele. V dôsledku toho slovenský prístup k Číne vyzerá skôr ako improvizácia založená na často protichodných krokoch.

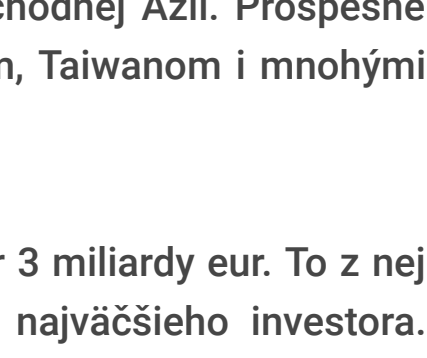
Slovenská stratégia by mala:

- reflektovať uskutočniteľnosť projektov, ktoré sú navrhované Čínou, resp. navrhované Čínou;
- stanoviť jasné indikatory výkonnosti (KPIs) pre slovenských ekonomických diplomatov;
- vyhnúť sa ústretovému prijímaniu čínskej politickej kondicionality, ktorá je často v protiklade so slovenskými záujmami na rozvoji vzťahov s inými východoázijskými krajinami;
- zasadiť politiku voči Číne do širšej stratégie voči regiónu východnej Ázie.

Pre detailnejšie informácie si prečítajte niektorú z našich publikácií:

- [Slovakia and China: Challenges to the future of the relationship](#)
- [Perception of China among V4 Political Elites](#)
- [Prospects for Developing the V4+China Cooperation Platform](#)

Spreading knowledge about Asia

© CEIAS 2020

Made with infogram